

Het enige minpunt dat ik aan deze uitgave kan vinden is de prijs. De laatste jaren voert de KNNV min of meer een politiek van (relatief hoge) eenheidsprijs voor zijn Wetenschappelijke Mededelingen, ongeacht het aantal bladzijden. Op die manier wordt wetenschappelijke informatie haast een luxeproduct. Wat is er mis met de democratischer formule van de "witte producten" van de swg-tabellenserie?

Guido Rappé

Een invasie van eikapsels van de sterrog *Raja radiata* op het Belgische en Noord-Franse strand

Het eikapsel van de sterrog *Raja radiata* is een zeldzame verschijning op het Belgische strand. Het begin van de meer systematische strandwaarnemingen wat eikapsels van haaien en roggen betreft gaat terug tot het seizoen 1976-1977 (Rappé & Desender, 1981). Tot halfweg de jaren negentig, dus een periode van een kleine twintig jaar, werden slechts een 5-tal kapsels gemeld van deze soort (deels ongepubliceerde gegevens). Dat is niet zo verwonderlijk, gezien de verspreiding van de Sterrog. Deze soort komt aan de Belgische kust slechts zeer zelden voor (Rappé & Eneman, 1988 en in voorbereiding). De hoofdverspreiding is boreaal, in het Noord-Atlantisch gebied. De soort verkiest iets dieper water en dringt vanuit het noorden de Noordzee binnen tot ongeveer ter hoogte van een denkbeeldige horizontale lijn van de monding van de Humber in Engeland oostwaarts.

Het kapsel is tamelijk algemeen op de stranden van de Nederlandse Waddeneilanden (Tulp, 1978). Naar het zuiden toe wordt ze duidelijk minder gevonden.

In Nederland kent men van deze eikapsels al langer een invasie-achtig karakter van aanspoelen (Huwae, 1984; Slager, 1988). Wat er echter in de nazomer van 1995 gebeurde was voor Belgische contreien, voor zover ons bekend, zonder voorgaande.

Vanaf eind augustus spoelden tientallen kapsels aan. Op één excursie konden meer exemplaren verzameld worden dan in de twintig jaar voordien. De vondsten bleven maar komen gedurende de hele maand september. De laatste datum met een relatief hoog aantal was 2 oktober. Ook na die datum werden de eikapsels nog gemeld, het laatste (?) exemplaar op de eindejaarsexcursie van de Strandwerkgroep te De Panne (Severijns, 1996).

Een ongekend aantal is nooit gemeld, zelfs van gekende vondsten zoals die van een mevrouw uit Mariakerke die in die periode regelmatig materiaal aanbracht bij het

Noordzee-Aquarium te Oostende (mond. med. E. Eneman). Het totaal van de waarnemingen in de onderstaande tabel bedraagt 360 exemplaren. Om dit cijfer even te situeren moet u weten dat het gemiddelde jaartotaal van alle soorten eikapsels van haaien en roggen samen, waarvan melding werd gemaakt in de overzichtsverslagen (Rappé & Desender, op.cit.; Rappé, 1983 en 1988) slechts 81 bedraagt.

Afmetingen

Slechts van een 15-tal kapsels van deze invasie beschik ik over de afmetingen. De lengte varieert tussen 40 en 49 mm, de breedte tussen 30 en 39 mm. Deze maten vallen volledig binnen de reeksen die Bor (1998) vermeldt. Bij de breedte moet echter rekening gehouden worden met beschadigingen van de laterale zomen. Ik hoop hier later meer in diepte op terug te keren. Daarom deze oproep: als u nog over eikapsels van deze invasie (en andere gelegenheden) beschikt, wilt u ze mij dan eens bezorgen. Voor de afmetingen is het belangrijk dat deze op een gestandaardiseerde methode en bij voorkeur door dezelfde persoon genomen worden.

Gelieve ook te vermelden of u ze terug wilt. Zoniet worden ze - voor eeuwige bewaring - aan een wetenschappelijke verzameling geschonken. Dank bij voorbaat voor uw medewerking.

datum	vindplaats of strandtraject	#	waarnemer
28.08.95	Koksijde Ster der Zee-De Panne Leopold I	34	MJ
29.08.95	De Panne Leopold I-Bray Dunes (F)	28	MJ
29.08.95	St Idesbald-Koksijde St André	34	MJ
30.08.95	Bray Dunes (F)	3	MJ
31.08.95	St Idesbald-Koksijde	18	MJ
02.09.95	St Idesbald-Koksijde	4	MJ
02.09.95	Lombardsijde	3	MJ
03.09.95	Harendijke	3	GR
03.09.95	Harendijke	4	GR
03.09.95	De Haan	8	GR
05.09.95	Lombardsijde	1	FB
06.09.95	Lombardsijde	17	GR
07.09.95	St Idesbald-Koksijde Horloge	4	MJ
08.09.95	St Idesbald-De Panne Leopold I	14	MJ
09.09.95	Bray Dunes (F)	10	MJ
16.09.95	Mariakerke	c30	(EE)
c23.09.95	Mariakerke	c10	(EE)
23.09.95	De Panne	1	MTV

23.09.95	St Idesbald-De Panne	2	MJ
24.09.95	Bray Dunes (F)	2	MJ
25.09.95	Koksijde St André-Oostduinkerke	6	MJ
26.09.95	St Idesbald-De Panne	1	MJ
26.09.95	Koksijde Ster der Zee-Koksijde St André	6	MJ
27.09.95	De Panne Leopold I-grens	31	MJ
28.09.95	De Panne	2	MJ
01.10.95	Bray Dunes (F)-Zuydcoote (F)	23	MJ
01.10.95	Bray Dunes (F)-grens (F)	10	MJ
02.10.95	De Panne Leopold I-grens	17	MJ
02.10.95	Raversijde	2	GR
03.10.95	St Idesbald-Koksijde Ster der Zee	2	MJ
03.10.95	Lombardsijde	1	MJ
04.10.95	Oostduinkerke-Nieuwpoort	7	MJ
07.10.95	Bray Dunes (F)-Zuydcoote (F)	6	MJ
14.10.95	binnengebracht in het NZ-aquarium Oostende	4	(EE)
15.10.95	Wenduine	1	GR
18.10.95	De Haan West	1	FK,IJ
21.10.95	Bray Dunes (F)-Zuydcoote (F)	1	MJ
22.10.95	Harendijke	2	GR
31.10.95	Koksijde St André	1	MJ
01.11.95	Bray Dunes (F)-grens (F)	1	MJ
03.11.95	Koksijde St André	1	MJ
06.11.95	Lombardsijde	1	FB
25.11.95	Wenduine Oost-Harendijke	1	GR
25.11.95	De Haan West. thv opspuitingen	1	NS
23.12.95	De Panne	1	SWG

(EE): een anonieme mevrouw brengt 4 à 5 keer kapsels aan bij Eddy Eneman, Noordzee-Aquarium Oostende. vermoedelijk altijd van Mariakerke.

FB: Franky Bauwens

FK: Francis Kerckhof

GR: Guido Rappé

MJ: Mark Jacobs

MTV: Marie-Thérèse Vanhaelen

NS: Nathal Severijns

Literatuur

- Bor, P.H.F., 1998. Eikapsels van haaien en roggen. Wetenschappelijke Mededelingen KNNV, 223: 1-44.
- Huwae, P.H.M., 1978. Naar aanleiding van een invasie van eikapsels van de sterrog, *Raja radiata* Donovan aan de Zuidhollandse stranden. Het Zeepaard, 44: 151-158.
- Rappé, G. & K. Desender, 1981. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust, een eerste bericht. De Strandvlo, 1: 65-71.
- Rappé, G., 1983. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust. II. De Strandvlo, 3: 61-65.
- Rappé, G., 1988. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust. III. De Strandvlo, 8: 156-160.
- Rappé, G. & E. Eneman, 1988. De zeevissen van België. Uitgave De Strandwerkgroep.
- Severijns, N., 1996. Verslag van de eindejaarsexcursie te De Panne op 23 december 1995. De Strandvlo, 3: 11-12.
- Slager, G.S., 1988. 1978. Opnieuw een invasie van de sterrog (*Raja radiata*). Het Zeepaard, 48: 61.
- Tulp, A.S., 1978. Eikapsels van *Raja radiata* Donovan op Vlieland en Ameland. Het Zeepaard, 38: 103-107.

**Kapelstraat 3
9910 Ursel**

Oproep

Eikapsels van haaien en roggen waren een van mijn stokpaardjes in de beginjaren van de Strandwerkgroep, en zelfs ervoor, toen de strandwerkgroep een actieve kern was binnen de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie. Het laatste overzicht dateert alweer van tien jaar geleden. Ik zou de lijn van regelmatige rapportering weer willen opnemen. Vandaar deze oproep: als u nog beschikt over gegevens die niet op één of andere manier reeds opgenomen zijn in de Strandvlo, wilt u deze dan alsnog doorgeven? Hartelijk dank. De neerslag van uw medewerking zal terug te vinden zijn in de Strandvlo.

Guido Rappé, Kapelstraat 3, 9910 Ursel.